

SOLOTENTOONSTELLING RICHARD TUTTLE

Onderstaande tekst schreef Ann Demeester, directeur van het Frans Hals Museum | De Hallen Haarlem en curator van de tentoonstelling, ter begeleiding van Richard Tuttle's expositie.

Het is in wezen altijd tegenstrijdig een (publieks)tekst te schrijven over een kunstwerk dat nog niet is geboren. Werk dat nog niet in concreto bestaat, laat zich moeilijk in woorden vangen. Wanneer dit het werk van Richard Tuttle betreft, is deze intrinsieke paradox een in steen gehouwen wetmatigheid. Gedurende zijn artistieke loopbaan die grofweg begint met zijn eerste tentoonstelling in de legendarische Betty Parsons Gallery in 1965, maakt Tuttle werk met stille middelen en fragiele materialen. Het is vaak ingetogen, letterlijk licht of klein en uitermate visueel. Tuttle maakt veel met weinig. Het blijft verwondering, opwinding (en soms frustratie) oproepen dat zijn sculptuur-schilderijen en objecten - opgebouwd uit bescheiden componenten als papier, karton, touw en textiel - zo materieel kunnen zijn en tegelijkertijd zo spiritueel aandoen.

De afgelopen 40 jaar is van zijn oeuvre met grote regelmaat gezegd dat het 'elusive' en 'unsayable' is. Men schrijft, terecht, dat het werk immuun is voor een traditionele definitie of omschrijving en zich daar zelfs (subtiel maar hardnekkig) tegen verzet. Zelf gebruikt Tuttle taal uiterst behoedzaam. Niet spaarzaam. Wel op kousenvoeten. Hij behandelt woorden als waren ze van porselein, breekbaar en bijna doorzichtig. Tuttle werd, vanuit zijn transhistorische interesse in kunst en objecten uit alle tijdperken van de Oudheid tot nu, uitgenodigd een tentoonstelling te realiseren als reactie op de gebouwen en collecties van het Frans Hals Museum | De Hallen Haarlem. De kunstenaar sprak na een eerste werkbezoek een onmiddellijke voorkeur uit voor de Vleeshal aan de Grote Markt. Een monumentale 17de-eeuwse markthal met karakteristieke witgekalkte bogen en hardstenen vloer die uitermate markant is en onder geen beding kan worden gezien als een neutrale tentoonstellingsruimte. Het nieuwe werk - as we speak op 8 januari 2017 nog steeds in wording - zal zich daar manifesteren. In een gebouw dat uit de tijd stamt waarin Haarlem het 17de-eeuwse Mekka was van zijde en damast, een plek waar Vlaamse textielarbeiders nieuwe uitzonderlijke technieken introduceerden en de zilverproductie van ongekennde kwaliteit was. Informatie van dien aard vloeit niet rechtstreeks naar of in het werk. Het raakt het zijdelings.

In correspondentie met Bart van der Heide, hoofd Conservatoren & Onderzoek van het Stedelijk Museum, kunstenaar Alexis Gautier en ondergetekende spreekt Tuttle over het werk als waren het ongeboren wezens. Ze zijn er al, hebben duidelijke trekken en karakteristieken, alleen nog geen tastbare vorm in deze wereld. Hij beschrijft ze sec, met bijzondere aandacht voor hun materiële kenmerken. Alsof ze al immanent aanwezig zijn maar alleen nog niet zichtbaar zijn. De efemere plafondsculpturen die Tuttle voor de Vleeshal maakt, zijn concreet maar ook ongreepbaar. Hij benoemt ze maar laat ze ook zweven in het 'tussenin' - de kleine gapende leegte tussen ding en woord.

Het zijn er zes. Zes werken. Nieuwe werken. Structuren die zich tussen het schilderij en de sculptuur in bewegen. Waarin organische en specifiek voor de tentoonstelling vervaardigde materialen als hennep en synthetisch touw, zwart canvas, pigment en bijenwas lokaal - in Nederland of Vlaanderen geproduceerd - een rol spelen. Het werk lijkt een eigen wil te hebben. Tuttle is zich bewust van het feit dat dit vreemd, zelfs hermetisch en esoterisch kan klinken. "How strange this may sound to those uninitiated in the problematics of actually bringing something into the world". Desalniettemin cultiveert hij hun ambiguïteit. Niet om het werk te mystificeren maar om te garanderen dat het kijken naar hun vorm, lijn en kleur in samenspel en samenzang met de ruimte optimaal mogelijk wordt gemaakt. Om ervoor te zorgen dat u straks vooral gaat kijken. Niet vanuit vooropgezette ideeën, verwachtingen of met een blik gekleurd door al te veel informatie. Niet zien maar kijken. Het is de rol van het museum, van haar curatoren of directeur, om werk toegankelijk te maken voor de bezoeker. Vaak zijn woorden hierbij het geijkte middel. Misschien is dat deze keer niet zo. Voorlopig is zwijgen de meest geschikte manier om het werk te laten bestaan. Tot u het zelf kunt zien. Op 20 januari aanstaande. Vanaf 18:00 uur.

Ann Demeester
Haarlem, 8 januari 2017